

Anna Czerwińska

Jak się robi film?

Artykuł powstał na podstawie wykładu Krzysztofa Rogulskiego twórcy i reżysera filmów fabularnych i dokumentalnych („Wielka majówka”, „Przed odlotem” „Dzieci wojny”) wygłoszonego w ramach **Akademii Filmoteki Szkolnej** - warsztatów dla nauczycieli.

Na początku potrzebny jest dobry pomysł. Wyobraźmy sobie, że któregoś dnia budzimy się i już wiemy, o czym chcielibyśmy zrobić film. W trzech zdaniach potrafimy opowiedzieć całą historię (logline filmu). I ta historia jest niesamowita!

Niestety od tego momentu zaczyna się ciężka praca. Nie wystarczy sam dobry pomysł. Nie wystarczą także nasze szczerze chęci i ogromny zapał do pracy. Film to przedsięwzięcie czasochłonne, kosztowne i angażujące wiele osób. Dlatego musimy szukać profesjonalnego wsparcia i pomocy. Znaleźć je powinniśmy u PRODUCENTA FILMOWEGO.

Nim jednak zaczniemy namawiać innych, żeby wyłożyli swoje pieniądze i poświęcili swój czas, musimy nieco rozwinąć opis naszego filmu. Piszemy krótkie streszczenie filmu na jedną stronę A4 tzw. synopsis. Później pojawiają się główni bohaterowie, główne wątki, jest początek, rozwinięcie i zakończenie. Tak powstaje TREATMENT (nowela) – rozwinięte streszczenie filmu. Właśnie z tym krótkim, syntetycznym opisem udajemy się do producenta.

Założmy, że znajdziemy takiego producenta, który zachwyci się naszym pomysłem i po podpisaniu odpowiedniej umowy zacznie poszukiwać pieniędzy na produkcję filmu. Do niego należeć będzie również obowiązek znalezienia reżysera, przygotowania castingu na aktorów, zorganizowania ekipy filmowej.

Nam pozostają działania twórcze, czyli pisanie scenariusza. Na tym etapie powinniśmy dostać małą zaliczkę, która umożliwi nam spokojną pracę. Nie zawsze jednak będziemy mieli tyle szczęścia, czasami po prostu musimy zaryzykować. Pamiętajmy, że 1 minuta filmu to około 1 strona scenariusza, czyli do produkcji 120 minutowego filmu, potrzebujemy niezłej grubości książki...Pora zabrać się do pracy!

W tym czasie producent poszukiwać będzie źródeł finansowania filmu. Sytuacja na rynku filmowym w Polsce nadal nie jest najlepsza. Mało który z prywatnych inwestorów chce ryzykować swoje pieniądze w tak niepewne przedsięwzięcie, jakim jest produkcja filmowa. Głównymi źródłami wsparcia finansowego są nadal: telewizja, Polski Instytut Sztuki Filmowej (czyli pieniądze budżetowe z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego), pieniądze regionalnych instytucji wspierających produkcję filmową, no i prywatni sponsorzy, w tym banki.

Filmoteka Szkolna

Gdy budżet filmu jest już zamknięty producent zabierze się za kompletowanie ekipy filmowej. Zacznie od wyboru osoby najważniejszej, od której zależeć będzie efekt końcowy całego przedsięwzięcia, czyli od REŻYSERA.

Gdy tylko uda się znaleźć odpowiedniego kandydata, reżyser wspólnie z producentem, a czasami także ze scenarzystą przygotowuje CASTING na główne role do filmu i poszukuje całej ekipy. Przy filmie o przeciętnym budżecie zatrudnionych będzie około 40 osób. Te wszystkie osoby trzeba wybrać i zachęcić do współpracy.

W tym momencie scenariusz powinien być gotowy. Jeżeli jest dobry – pracujemy dalej. Jednak zdarza się, że sama historia jest ciekawa, jednak dialogi jakoś się „nie kleją”. Wówczas najlepiej zatrudnić DIALOGISTĘ – osobę która specjalizuje się w zapisywaniu rozmów. Pisanie dialogów to prawdziwa sztuka. Muszą pasować do postaci, sytuacji, tła historycznego i jeszcze wydawać się naturalne i niewymuszone. Nie sprawdzają się niestety próby odgrywania dialogów z „ulicy”, które paradoksalnie przed kamerą i w ustach aktorów wypadają sztywno.

Gdy mamy już scenariusz gotowy, na jego podstawie opracowujemy SCENOPIS. Najczęściej to zadanie wykonuje asystent reżysera, który posiada dużą wiedzę techniczną związaną z filmem. Scenopis to właśnie techniczny zapis realizacji filmu wykonany według scenariusza, w którym zaznaczona jest praca kamery (informacje dla OPERATORA i SZWENKIERA) tło, otoczenie (informacje dla SCENOGRAFA), światło (informacje dla OPERATORA) itp. Scenopis zostanie doręczony wszystkim osobom w ekipie odpowiedzialnym za kształt obrazu w filmie.

Na tym etapie pracy nad filmem w naszej ekipie powinna znaleźć się jeszcze jedna, jakże ważna osoba. Pracami organizacyjnymi dowodzić będzie KIEROWNIK PLANU. To on organizuje plan produkcji i dba, żeby wszystko się udało. To on ma telefon z pełną bazą kontaktów, na wypadek, gdyby trzeba było natychmiast załatwić dublera, sprowadzić dodatkowych statystów, czy zamówić kilka nowych samochodów do sceny pościgu. Kierownik dba o to, żeby wszystko na planie było na czas i we właściwym miejscu.

Na początku opracowuje HARMONOGRAM ZDJĘĆ. Na dużym arkuszu rozpisuje miejsca, potrzebny sprzęt i osoby zaangażowane w danym dniu zdjęciowym. Taki harmonogram to plan według którego toczyć się będą prace nad filmem. Kierownik odpowiedzialny jest również za tzw. TECZKI OBIEKTÓW – dokumenty, w których zapisane są wszystkie przedmioty, sprzęty itp., których oczekuje reżyser, na każdym z zaplanowanych planów zdjęciowych.

Reżyserowi w pracy pomagają ASYSTENT i DRUGI REŻYSER. Muszą oni nie tylko potrafić prowadzić aktorów, ale także posiadać wiedzę z zakresu dramaturgii i scenariopisarstwa, konieczną dla rozumienia wszelkich uwarunkowań tekstu dramatycznego oraz wyczerpujące informacje o technicznych i technologicznych aspektach twórczości filmowej i telewizyjnej. Ich zadania bywają różne, zależeć to będzie od charakteru współpracy. Prowadzą aktorów, przygotowują plan zdjęciowy, dbają wspólnie z reżyserem o całość artystyczną filmu.

Jak wszyscy dobrze wiemy poszczególne sceny w filmie nie kręci się w kolejności zapisanej w scenariuszu. Zdjęcia robi się niechronologicznie. Czasami scena śmierci kręcona jest przed sceną narodzin... Dlatego tak ważne jest utrzymanie spójności poszczególnych ujęć. Trzeba zapamiętać jak ubrani są aktorzy, czy kołnierzyk koszuli głównego bohatera zapięty jest na ostatni guzik i którą godzinę wskazuje zegar na ścianie. Współcześnie żeby wszystko było na swoim miejscu po prostu fotografuje się plan aparatem cyfrowym. Ten materiał wykorzystany jest w następnych dniach zdjęciowych.

Zdjęcia do filmu trwają około 25 dni. Część reżyserów najpierw organizuje próby z aktorami, później kręci, robi double. Część lubi zaskakiwać swoich aktorów uzyskując bardziej naturalny, spontaniczny charakter scen. Różnie to bywa i zależy to głównie od temperamentu i sposobu pracy reżysera. Każde ujęcie można kręcić się kilka razy. Współcześnie nikt nie przejmuje się kosztami taśmy filmowej, która kiedyś była towarem reglamentowanym. Teraz głównymi kosztami w filmie są honoraria aktorów i ekipy filmowej.

Gdy wszystkie zdjęcia są już zrobione, film trafia na stół montażowy. I tu zaczyna się drugie jego życie, bo w czasie montażu może zmienić się zupełnie historia, część ujęć wypadnie, znikną bohaterowie, rozwiną się wątki poboczne... Nad stołem montażowym siedzi zazwyczaj montażysta, reżyser, czasami operator. To od nich zależy efekt końcowy i film, który zobaczymy na ekranie.

Gdy praca w montażowni dobiega końca do filmu komponuje się muzykę. Kompozytor dostaje najpierw scenariusz. Z niego poznaje charakter filmu, klimat poszczególnych scen. Później jednak komponuje już do zmontowanych (podmontowanych) materiałów. Do tego dochodzi udźwiękowienie – czyli dodanie ścieżki dźwiękowej, dialogów. Robi się dogrywki w PODSYNCHRONIE (czyli nagrywa dialogi w studio dla scen, w których nie można było nagrać dźwięku na planie – było zbyt głośno, zbyt wiele szumu, za szybka akcja itp.) Na koniec dorzuca się efekty dźwiękowe np. szczególnie piękne skrzypnięcie zamykanych drewnianych drzwi, czy dźwięk spadającej komody).

I tak powstaje kopia wzorcowa filmu – jego wersja ostateczna, którą podpisuje reżyser, jako jego autor i która stanowi wzorzec dla późniejszych kopii.

W tym momencie kończy się praca twórcza nad filmem. Co się dzieje dalej - wiele zależy od DYSTRYBUTORA, z którym umowę podpisał producent. To od niego zależy, gdzie film zostanie wyemitowany, jak będzie reklamowany, promowany, upowszechniany.

A na koniec swoją małą cegielkę do każdej produkcji filmowej dorzucamy my wszyscy – kupując bilet do kina.